

Painavaa asiaa tiedejulkaisemisesta kepeällä otteella

SALLA JOKELA

Julkaisemisen merkitys tutkijan työssä on kasvanut samaan aikaan kuin akateeminen toimintaympäristö on muuttunut aiempaa kansainvälisemmäksi. Tutkijanuralla eteneminen edellyttää monenlaisia julkaisemiseen liittyviä strategisia valintoja. Tutkijan on esimerkiksi pohdittava, minkä julkaisukanavan kautta hän saavuttaa parhaiten toivomansa kohdeyleisön ja millaisiin keskusteluihin osallistuminen tukee hänen omaa meritoitumistaan. Valitsemastaan strategiasta riippumatta akateemisesta urasta haaveilevan on siedettävä toimitusprosesseihin liittyvää epävarmuutta sekä otettava vastaan kriittistä ja usein ristiriitaistakin palautetta. Ei olekaan yllätys, että esimerkiksi tutkijoiden suosimilla sosiaalisen median sivustoilla käsitellään runsaasti julkaisemiseen suoraan tai välillisesti liittyviä tuntemuksia.

University College Londonin sosiologian apulaisprofessori Titus Hjelm in teos tarjoaa kansainvälisiin julkaisuihin kirjoittaville tutkijoille ajankoh- taista tietoa ja vinkkejä vertais- tuellisessa hengessä. Hjelm kuva- vaa yleisiä prosesseja yksityisten kokemusten kautta ja onnistuu vakuuttamaan lukijan siitä, et- tä tutkijoiden keskuudessa lähes myyttisten mittasuhteiden saa- neiden ”kv-artikkelien” julkai- seminen edellyttää lähinnä hyvää englannin kielen taitoa, periksi- antamattomuutta ja muutamien nyrkkisääntöjen tuntemiseen pe- rustuvaa järjestelmällisyyttä.

”Käytännönläheiseksi perus- paketiksi” itseään mainostava teos koostuu yhdeksästä luvus- ta, joista jokainen jakautuu noin 5–10 osioon. Ensimmäinen lu- ku – ”Tunne yleisö!” – tiivistää koko kirjan ydinsanomman, jo- hon Hjelm palaa muissakin lu- vuissa. Hän korostaa julkaisun aiheen, näkökulman, formaatin ja julkaisufoorumin kiinteää yh- teyttä. Käytännössä julkaisemis- ta suunnittelevan tutkijan on va- littava käsikirjoituksensa aihe ja näkökulma siten, että ne puhut- televat kustantamon tavoittele- maa kohdeyleisöä tai sopivat va- litun tieteellisen lehden julkaisu- historiaan.

Vaikka Hjelm keskittyy kan- sainväliseen tiedejulkaisemiseen, hän tunnustaa myös suomenkie- lisen julkaisemisen arvon ja kan- nustaa lukijaa pohtimaan, mis- sä tapauksissa julkaisu kannat- taan suunnata kotimaiselle ylei- sölle. Teoksesta löytyy perustel- tu muistilista sopivan julkaisu- foorumin löytämiseksi sekä sen valintaan liittyvien sudenkuop- pien välttämiseksi.

Hjelm käsittelee artikkelien ja kirjojen julkaisemiseen liit- tyviä käytäntöjä omissa luvuis- saan. Hän erittelee molempi- en julkaisutyypin genreja tiiv- viästi mutta kattavasti sekä avaa niiden merkitystä muun muassa tieteellisen keskustelun, vaikut- tavuuden ja akateemisen meri- toitumisen näkökulmista. Vaik- ka Hjelm tekee selväksi, ettei hänen teoksensa ole kirjoitusop- pas, hän sivuaa myös kirjoitus- prosessia ja antaa vinkkejä artik-

Titus Hjelm
Globaalisti akateeminen
Opas kansainväliseen
tiedejulkaisemiseen
Vastapaino, 2016

kelin rakenteen suunnittelemi- seksi, argumenttien kiteyttämi- seksi sekä itsevarmuuden osoit- tamiseksi. Kirjaa lukiessa tulee selväksi, että kirjoittaminen on erottamaton osa tutkimuspro- sessia ja että tieteelliseen kirjoit- tamiseen kuuluu olennaisesti ky- ky navigoida kansainvälisen jul- kaisemisen kentällä.

Tutkijanuransa alkuvaihees- sa olevan lukijan kannalta kir- jan parasta antia ovat osiot, jois- sa Hjelm kuvaa akateemisten ar- tikkeliin ja kirjojen julkaisu- ja tuotantoprosesseja. Esimerkiki- si julkaisuehdotuksen ja kustan- nussopimuksen laatiminen sekä tiedottaminen ja markkinointi saavat omat lukunsa, joita Hjelm höyryttää konkreettisilla neuvoil- la ja havainnollisilla esimerkeil- lä. Neuvot koskevat muun mu- assa julkaisuehdotuksen sisältöä ja sanamuotoja sekä sitä, kuinka konferenssisession voi valjastaa kirjan markkinointiin. Lukua täydentävät teoksen loppuun kootut liitteet, joiden avulla lu- kija voi tutustua tarkemmin esi- merkiksi saatekirjeen ja julkaisu- ehdotuksen muotoiluun.

Käytännön esimerkit autta- vat aloittelevaa tutkijaa hahmot- tamaan, millaisia hankaluuksia referee-kierrokseen voi liittyä ja kuinka näistä hankaluuksista voi selvitä. Hjelm kertoo kiihkkot-

tomasti omista turhautumisen hetkistä ja onnistumisistaan. Esimerkit palvelevat kokonaisuutta, sillä ne arkipäiväistävät monet tutkijoille tutut tunnekuohut julkaisuprosessiin olennaisesti kuuluviksi ja ohimeneviksi vaiheiksi.

Viimeisissä luvuissa Hjelm heittäytyy täysillä akateemisen valmentajan rooliin. Hän tarkastelee julkaisemista uran luomisen näkökulmasta ja vahvistaa lukijan itseluottamusta. Auki kirjoitettuna esimerkiksi ajankäytön hallintaan ja työskentelyn tehostamiseen liittyvät neuvot vaikuttavat yllättävän yksinkertaisilta, mutta samalla niiden taustalla olevat ongelmat on

helppo tunnistaa. Hjelm esimerkiksi muistuttaa tutkimustietoon nojaten, että ”säännöllinen kirjoittaminen – silloinkin kun se tarkoittaa vaikka vain puolen tunnin jaksoa päivässä – on tuotteliaampaa kuin inspiraation tai oikean hetken odottaminen” ja että ”on hyväksyttävää sanoa ’ei’ uusille kirjoitusprojekteille, mutta ei hyväksyttävää sanoa ’ehkä’, koska useimmiten ’ehkä’ tarkoittaa loppujen lopuksi ’kyllä’”. Viimeisillä sivuilla Hjelm usuttaa lukijansa kilpaventäjä-räväköiden kannustushuutojen saattamana: ”Do it!”, ”Miksi enää odottaa?”

Napakka, kepeä ja asiapitoinen teos on mielenkiintoista ja

mukaansatempaavaa luettavaa kaikille akateemiselle uralle aikoville, tyhjän paperin kammosta kärsiville ja oman tutkimuksensa vaikuttavuutta pohtiville. Se toimii myös käsikirjan tavoin esitellen kattavasti julkaisemiseen liittyvää kansainvälistä käsitteistöä. Ainoa asia, jota jäin kaipaamaan kirjalta, oli kattava asiasanahakemisto tai sanasto, jonka avulla käsitteet olisi ollut helppo kerrata ja löytää jälkikäteen.

Tästä puutteesta huolimatta teos on itsessään erinomainen osoitus siitä, että Hjelm on soveltanut antamiaankin vinkkejä menestyksekkäästi ja että nämä vinkit toimivat myös käytännössä.

Vanhenemisen näköaloja

JARKKO ESKOLA

Marja Saarenheimon *Vanhenemisen taito* on muistamista, vanhenemista ja ikääntymistä vuosikymmeniä tutkineen psykologin, psykoterapeutin ja vanhustyöhön syvästi perehtyneen tutkijan seestynyt, kypsytynyt ja hienovaraisesti kirjoitettu teos. Se ohjaa lukijaansa miettimään vanhenemiseen liittyviä näköaloja, auttaa häntä ymmärtämään tulevan iän mahdollisia pulmia niitä liioittelematta. Se on otteessaan ymmärtäväinen, myönteinen ja uskoa antava luoden samalla valoisan kuvan ikääntymisestä.

Kirjoittaja ei – kuten hän alkusanoissaan toteaa – ole kirjoittanut ”reseptikirjaa hyvästä tai onnistuneesta vanhenemis-

ta” vaan tutkimukseen nojaavaa tietoa siitä, millaisilla valinnoilla voimme ehkä vaikuttaa elämäämme ja vanhenemiseemme.

Saarenheimo lähestyy vanhenemista useista näkökulmista, jotka hän on nimennyt seuraavasti: ”Ikääntymisen uusi kulttuuri”, ”Keho, mieli ja vanheneminen”, ”Kypsan mielen voimat”, ”Muisti”, ”Mikä meitä ohjaa – tunne, järki vai tahto?”, ”Mielen taidot ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ikääntyessä” ja ”Vanheneminen teoriassa ja käytännössä – sopeutumista, valintaa ja vastarintaa”.

Olennaista lukijan kannalta on, että Saarenheimo kokeneena psykoterapeutina ja tutkijana kuvaa ikääntymisen mahdol-

Marja Saarenheimo
Vanhenemisen taito
Vastapaino, 2017

lisia haasteita kaikista näistä näkökulmista. Hän selvittää niitä tutkimuksin ja usein myös psykoterapian antamin esimerkein, jotka hän poimii taitavasti psykoterapia-hoitojensa kokemuksista. Täten lukija saa lähes henkilökohtaisella tasolla tuntuun tiedon, kokemuksen ja eletyn elämän antaman syventävän viestin välityksellä kustakin osaluokasta.

Väestön ikääntyminen on globaali trendi, mutta erityisesti se